

אֵי גֵהֶת

האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים

גיליון מס' 11

תמוז תשנ"ב - יולי 1992

באקדמיה

מינויים

האסיפה הכללית של האקדמיה, שנערכה ב-2 ביוני 1992, החליטה להמליץ לפני נשיא מדינת ישראל למנות את פרופ' יהושע יורטנר לנשיא האקדמיה לתקופה כהונה שלישית בשנים תשנ"ג-תשנ"ה. האסיפה בחרה בפרופ' נתן רוטנשטריך לתקופה כהונה שלישית בתפקיד סגן-נשיא האקדמיה בשנים אלה. בישיבה השנתית של החטיבה למדעי הטבע נבחר פרופ' יעקב זיו ליושב-ראש החטיבה לשנים תשנ"ג-תשנ"ה. בישיבה השנתית של החטיבה למדעי הרוח נבחר פרופ' יהושע בלאו לתקופת כהונה שנייה בתפקיד יושב-ראש החטיבה למדעי הרוח בשנים תשנ"ג-תשנ"ה.

חברים חדשים

באסיפה הכללית השנתית של האקדמיה נבחרו שלושה חברים חדשים: פרופ' יצחק אנגלרד מהאוניברסיטה העברית בירושלים, פרופ' דוד נבון מאוניברסיטת חיפה ופרופ' נתן שרון ממכון ויצמן למדע.

הדו"ח השנתי של האקדמיה

הדו"ח לשנת תשנ"ב ראה אור במאי 1992, לקראת האסיפה הכללית השנתית של האקדמיה.

הדו"ח השנתי של הקרן למחקר

בסיסי

בדו"ח השנתי של הקרן למחקר בסיסי לשנה זו מתפרסמים מידע על תהליך השיפוט של הבקשות, נתונים על חלוקת

ההקצבות, פרטים על מענקי המחקר באמצעות הקרנות השונות ושמות מקבלי המענקים.

כנס בינלאומי לזכרו של יהושע פראוור

ביוני 1992 נערך בבית האקדמיה כנס בינלאומי לזכרו של פרופ' יהושע פראוור במלאת שנתיים לפטירתו בנושא: Sacred Space: Shrine, City, Land. בכנס השתתפו מרצים מישראל, מארה"ב ומאירופה.

כנס לזכרו של אהרן קציר

לציון עשרים שנה למותו של פרופ' אהרן קציר ערכו האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים ומכון ויצמן למדע כנס משותף בנושא את שם ספרו, "בכור המהפכה המדעית". את הרצאת הפתיחה נשא פרופ' אומברטו קולומבו, נשיא הקרן האירופית למדע. נושאי הכנס, שנערך ביוני 1992, היו Brain ו-Membrane Biophysics ו-Function.

מלגות וולפסון למדענים צעירים

קרן וולפסון - באמצעות האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים - העניקה השנה עשר מלגות במדעי הרוח בסך 12,000 דולר כל אחת לבעלי תואר דוקטור המועסקים באוניברסיטה בארץ או לדוקטורנטים מצטיינים בשלב מתקדם של לימודי הדוקטורט. עשר מלגות בסך 25,000 דולר כל אחת הוענקו לחוקרים מצטיינים במדעי הטבע והטכנולוגיה לצורך השתלמות פוסט-דוק בחו"ל. כל המלגות ניתנו לזוכים לצורכי מחיה בשנת המלגה.

אלה הזוכים:

במדעי הרוח: ד"ר אירית אוורבוק, דב ברבוץ, ד"ר דוד גלעד, אראלה חוברס, שלומית ישראלי, שמחה עמנואל, אלי פרידלנדר, מנחם קיסטר, מאיר שחר, רקפת שפי.

במדעי הטבע והטכנולוגיה: יואב אישן, אמיר בוג, אמיר ברמן, דרור לפידות, עמוס נבו, נעם סיון, בועז ספיבק, ענת פישר, גל ריכטר-לוי, יעל שטרן-באך.

מר טדי קולק ופרופ' צבי ורבלובסקי בפתיחת כנס פראוור.

מלגות גואסטאלה מוענקות מכספי קרן רש"י באמצעות האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים וות"ת. המלגות מיועדות למדענים צעירים מצטיינים עולים-חדשים. מטרתן לאפשר לעולים חדשים להיקלט באוניברסיטאות בישראל. הזוכים במלגות מתמנים לדרגת "מרצה" או "מרצה בכיר" או "פרופסור חבר" באוניברסיטאות כמינוי ראשון במשרה מלאה. השנה הוענקו 22 מלגות.

באפריל 1992 נערכה באקדמיה קבלת פנים לכבוד מלגאי גואסטאלה מטעם פרופ' יהושע יורטנר, נשיא האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים, בהשתתפות פרופ' אמנון פזי, יו"ר הוועדה לתכנון ולתקצוב, ונציגי קרן רש"י. במעמד זה ביקש נשיא האקדמיה להרים על נס את חשיבות המלגות לקליטת מדענים עולים באוניברסיטאות, למערכת ההשכלה הגבוהה בישראל ולעתיד המדע במדינת ישראל.

מובאים כאן דברי הברכה שהשמיע ד"ר ולדימיר אורל בשם מקבלי המלגות:

Ladies and gentlemen!
"We were slaves of the Pharaoh in Egypt". Thus starts our Passover Hagadah reviving our ancient remembrance and our memories of the recent past, stirring our national history and our personal stories, yours and mine. For us, new immigrants and new Israelis, the story told by Hagadah has a special purport, a meaning of unusual intensity and immense power. As it sometimes happens, and this is one of the wonders of the human language, the vast emotional framework I am speaking about may be rendered in one single word. The keyword, in our case, is Freedom. Freedom to live in the Jewish State, Freedom to defend this land, Freedom to breath this air, and, primarily, Freedom to think.

Actually, this is exactly what scholars are supposed to do. They think freely, and, once in a while, bewildered society discovers in a shock that a peculiarly looking and forgetful bearded gentleman (or a blue stocking style lady) has not been paid in vain, after all. Look, he has split the atom. He has turned genetics upside down, and back. He has understood why dogs bark. He has deciphered Etruscan. And the only reason why he did it, besides the natural curiosity of the human race, is that he had this Freedom, Freedom to think, the main human value, the cherished ideal of all those present here today.

מלגאי גואסטאלה מחזור תשנ"ב

בתשנ"ב נבחרו חמישה פרופסורים עמיתי קרן ברכה, מדענים בכירים עולים חדשים מברית-המועצות. אלה המדענים: פרופ' לב בולייבסקי, פרופ' רוברט ליפצור, פרופ' מיכאל סולומיאק, פרופ' ליאוניד פרנקפורט, פרופ' ויקטור קצנלסון.

מלגות פולקס בישראל

קרן פולקס, שמרכזה באנגליה, מעניקה מלגות המיועדות לתלמידי רפואה הלומדים לקראת תואר גם במדעי-החיים ולבעלי תואר במדעי-החיים הלומדים רפואה. המלגות, בסך 1,800 לירות שטרלינג לשנה, מוענקות מדי שנה לשנה אחת עד שלוש שנים. השנה הוענקו שמונה מלגות.

אלה הזוכים: דורון אפרימיאן, ד"ר אוהד בירק, גיא דורי, יאן פרומן, ד"ר דן מורן, ד"ר מיכאל פרואנסקי, דרור סיר, טל זקס.

התוכנית לחילופי מדענים עם החברה המלכותית הבריטית

ארבעה מדענים בריטים זכו במלגות להשתלמות בישראל:

- Dr. Claudio D. Stern,
- Dr. Frederick A. Rainey,
- Prof. James M. Anderson,
- Dr. Michael Slifkin.

חמישה מדענים ישראלים בכירים במדעי הטבע והרפואה זכו במלגות למחקר והרצאות בבריטניה: פרופ' מיכאל הס, פרופ' יצחק מליכסון, פרופ' יצחק מרקוס, פרופ' עמיחי פרימן, פרופ' דניאל רחמילביץ.

מלגת דורות להשתלמות בהארווארד

המלגה מוענקת מדי שנה לתלמיד מדעי הרפואה להשתלמות פוסט-דוק בהארווארד מפירות קרן מיוחדת שהוקמה למטרה זו. סכום המלגה \$ 27,000 ועוד הוצאות נסיעה למדען ולמשפחתו וביטוח בריאות. בתשנ"ב (להשתלמות בתשנ"ג) זכה במלגה ד"ר ארי אלסון ממכון ויצמן למדע.

טקס הענקת מלגות קרן דורות

באדר א' תשנ"ב (פברואר 1992) נערך באקדמיה טקס לכבוד גב' ג'וי אונגרליידר-מאירסון ולרגל הענקת המלגות הראשונות מ"קרן דורות למדעים". נשאו דברים נשיא האקדמיה, פרופ' יהושע יורטנר, ויו"ר הוועדה המייעצת של הקרן למחקר בסיסי, פרופ' אפרים קציר. בטקס הוענקו מלגות לחמשת הזוכים הראשונים במענקי "קרן דורות למדעים": ד"ר לוי אולנובסקי, פרופ' חנה אנגלברג-קולקה, פרופ' צבי לבנה, פרופ' רות מיסקין, פרופ' צפורה שקד.

קרן דורות היא קרן תרומות מייסודה של משפחת נדבנים, ומקום מושבה בעיר ניו-יורק. לקרן דורות מסורת איתנה של תמיכה בישראל ובקהילה היהודית שבארצות-הברית ובטיפוח הקשר שביניהן. הקרן סבורה, כי יאה להם לחברי הקהילה היהודית באמריקה להיות בקיאים במסורת עמם ולשאת עמם ידע רחב על מדינת ישראל. לפיכך הקרן מעודדת תכניות המאפשרות ליהודים באמריקה, בעיקר בשנות לימודיהם לתואר ראשון באוניברסיטה ולאחר סיומו, ללמוד בישראל ולשהות בה פרקי זמן ממושכים, ומסייעת במימושו של תכניות אלה. נוסף על מתן האפשרות לנסוע לישראל, תומכת הקרן בלימודי היהדות במוסדות להשכלה גבוהה בארצות-הברית. קרן דורות מגלה עניין רב גם בארכיאולוגיה. יחד עם בני משפחה אחרים הקימה קרן דורות את 'היכל הספר', ואף טבעה את המושג בתודעתנו. היום, קרן דורות תומכת בתרגום לאנגלית ובפרסומם של מחקרים, דו"חות וספרים בארכיאולוגיה, שיש בהם כדי להקנות לקהילה הבינלאומית גישה לידע הישראלי בתחום זה. כדי לעודד פלורליזם דתי בישראל קרן דורות תומכת במפעלים ובמוסדות כגון בית שמואל, קול הנשמה, מכון פרדס ואלול, שעניינם למלא את צורכיהם הרוחניים, החינוכיים והתרבותיים של היהודים בארץ. כוחה של ישראל לקלוט עלייה אף הוא מעניינה של קרן דורות. הקרן תורמת לתכניות המוקדשות להסבה מקצועית, להלוואות לדיור ולסיפוק צורכיהם הבסיסיים של העולים החדשים מרוסיה ומאתיופה שבאו ארצה זה לא כבר. זאת ועוד, קרן דורות תומכת במפעלים רבים אחרים בישראל, בכלל זה יזמות לטיפוח המודעות לסביבה, לשיפור הטיפול הרפואי ולשמירה על שוויון הזדמנויות לנשים, ופעולות לחיזוק אופייה הדימוקראטי של מדינת ישראל על-ידי העמקת אחריות השלטון כלפי בוחריה.

A powerful generator of knowledge and wisdom, Freedom is a necessary condition of our national progress in science and humanities but not a sufficient one. The greatest skeptic of our history, King Solomon, alias Qohelet, had already pronounced his judgment on the subject:

"טובה חכמה עם נחלה ויותר לרואי השמש, כי בצל החכמה בצל הכסף ויתרון דעת החכמה תחיה בעליה"

Wisdom is good with patrimony, even more for those who behold the sun. For to be in the shelter of wisdom is to be in the shelter of silver. And the advantage of knowledge is that wisdom preserves the life of him who possesses it. Only in combination with generosity and magnanimity of our respected friends could our professional knowledge and experience become useful for this country.

In front of this learned audience I feel it my pleasant duty to extend our gratitude to generous and munificent people of the Rashi Foundation.

Thank you!

I am not quite sure that you yourself quite realize what you did for us and for Israeli science. Let me explain. You created new academic jobs, our jobs. You equipped us with necessary facilities and tools, all those expensive gadgets the scientists seem to adore. You drastically changed the situation with academic employment in this wonderful but not very rich country. And, most important of all, you told us: "Go ahead, guys. Think freely".

Presently, teaching as a senior lecturer at the Tel Aviv University, developing long-term projects and writing books - and, due to the Guastalla fellowship, I was able to write a couple - I really feel what a valuable contribution the Rashi Foundation made to this small country, to our science and to my personal life and academic career as well.

Once more, thank you!

I also have the pleasure, on behalf of all Guastalla fellows, of expressing our gratitude, Professor Jortner and Professor Pazi, to the Israel Academy and to the Council for Higher Education. We appreciate your attitude and your high opinion of our professional work.

Ladies and gentlemen!

Forty years ago I was born in Moscow, the capital of a boundless and bleary empire, in the heart of a country that was both unforgettable and unfriendly to me. There I made friends - and was beaten for being Jewish, there I studied - and remained unemployed for eight years for being Jewish, there I married my wife, buried my loved ones - and never stopped being Jewish.

And that is the reason why I am standing here today. Jewish and free.

Thank you, everybody.

Dr. Vladimir Orel

חסות האקדמיה לאירועים מדעיים

אלה הבקשות לחסות האקדמיה ולתמיכתה, שאושרו בישיבת מועצת האקדמיה ב-1 באפריל 1992: הכנס השנתי ה-21 לזכרו של אהרן קציר; סימפוזיון ירושלים ה-26 בכימיה - מאי 1993; כנס מדעי הרוקחות ופרמקולוגיה קלינית - מאי 1992; כנס גילוי אמריקה - יוני 1992; כנס על אתנו-לאומיות - יוני 1992; כנס על התפתחויות חדשות בזיהומים - אוגוסט 1992; כנס על הטמעת חנקן אי-אורגני - ספטמבר 1992; כנס על תאי T - ספטמבר 1992; כנס גנט - ספטמבר 1992; כנס על סיכונים בהריון - אוקטובר 1992; כנס P53 - נובמבר 1992; סדנה בנושא דינמיקת פירוק על משטחים - ינואר 1993; כנס על תאי עצב ורשתות עצבים במערכת המוטורית - מרס 1993; כנס על דינמיקה ותרמודינמיקה של חלבונים - מרס 1993; כנס על חקר השפה הלטינית - אפריל 1993; כנס האגודה למחקר לב - מאי 1993; כנס האיגוד העולמי ה-11 למדעי היהדות - יוני 1993; כנס על כנימות מגן - יוני 1994.